

1. Vad är Kroniska Ödem - vilka diagnoser ingår?

Vad menas med Kroniska ödem?

Kroniska ödem är ett samlingsnamn för en svullnad i kroppen som inte går bort av sig själv. Kroniska ödem kan delas in i olika grupper beroende på vad som orsakat ödemet.

1. **Primärt lymfödem** kallar man det när man är född med dåligt fungerande större lymfkärl. Det kan bero på att det finns för få klaffar, för få lymfkärl eller någon annan typ av medfödd kärlmissbildning. Primärt lymfödem börjar ofta som en svullnad i en fot eller båda fötterna och sprider sig uppåt.
2. **Sekundärt lymfödem** uppkommer oftast efter operationer som skadar de större lymfkärlen som vid canceroperationer. Då kan till exempel en arm eller ett ben svullna. Men sekundärt lymfödem kan även uppstå i samband med andra operationer såsom höftoperationer, knäoperationer eller upprepade trauma, exempelvis fotstukningar.
3. **Lipödem** uppstår när de mindre lymfkärlen är onormalt krokiga och inte fungerar som de ska. Svullnaden består då av en bubblig fettväv som börjar kring höfter och lår och sprider sig ned till fötterna som är normala. Lipödem är ofta ärftligt.
4. **Venösa ödem** förekommer vid åderbräck. Då tar venerna inte upp den vätska som de ska. Belastningen på lymfsystemet blir till så småningom alltför stor och benen svullnar till slut. Ett venöst ödem kan även uppstå i en arm om det venösa återflödet från armen blivit stört av till exempel en bröstcanceroperation. Det kännetecknas av att svullnaden i underarmen är proportionerligt större än i överarmen.
5. **Dercums sjukdom** är ett tillstånd då det bildas hårda, ömmande fettknölar på kroppen och kroppens fettväv svullnar. Orsaken är idag okänd.
6. **Immobilisersödem** kan uppstå när rörelseförmågan är nedsatt. Exempelvis vid ryggmärgsbräck, efter en stroke, i samband med andra diagnoser som medför förlamningar eller att man blir rullstolsbunden av annan orsak. Då fungerar inte återflödet av vätska som det ska.

Prognosen för ett kroniskt ödem är att den kroppsdel som är drabbad, fortsätter att svälla och ökar i volym med tiden. Ett kroniskt ödem kan drabba alla kroppsdelar beroende på vad orsaken är. Detta leder till att, till exempel, ett ben eller en arm växer och blir större än normalt i omfång. (Om endast ena sidan är drabbad, kan man jämföra med den andra).

Kan man göra något för att förhindra denna volymökning?

För att förhindra en volymökning vid kroniska ödem, är det viktigt att försöka få lymfsystemet att arbeta effektivare med att transportera bort vätska från svullnadsområdet. När man ökar pumptakten hos lymfsystemet, kan mer vätska transporteras bort än blodcirkulationen tillför. Då minskar ödemet.

Ordlista:

Ödem = svullnad.

Författare: Helena Janlöv Remnerud, Leg sjuksköterska, Medicinsk Lymfterapeut

